

ทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม
DIGITAL SKILLS FOR SANGHA ADMINISTRATION OF SANGHA
IN SANGHA AREA NAKHON PHANOM PROVINCE

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ 2) ประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม จำนวน 152 รูป ซึ่งได้มาแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการใช้ และด้านทักษะการเข้าถึง

คำสำคัญ : ทักษะดิจิทัล, การบริหารงานคณะสงฆ์

Abstract

The purposes of this study were 1) to examine current and desirable situations on digital skills for Sangha administration of Sangha and 2) to assess needs for digital skills for Sangha administration of Sangha. The samples used were 152 people including 112 abbot and 40 head of monastic residence followed percent criterion in the sample-sized specification and they were selected by Multi – stage Random Sampling. The tools employed in data collection were 2 five-rating scale questionnaires, a questionnaire on current situations on digital skills for Sangha administration of Sangha and a questionnaire in the desirable situations on digital skills for Sangha administration of Sangha. The statistics employed in data analysis were percentage, mean, standard deviation and the Modified Priority Needs Index.

¹นักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

²อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

The results were found that (1) the current situations of digital skills for sangha administration of sangha in overall, were at a high level. The desirable situations of digital skills for sangha administration of sangha in overall, were at the highest level. 2) The top three highest average of need assessment in situations and needs of digital skills for Sangha administration of Sangha for promoting early Development of the learning process, Digital skill of communication, usage and access.

Keywords: Digital skills, Sangha administration of Sangha

ความเป็นมาของปัญหา

ในยุคปัจจุบัน การปกครองคณะสงฆ์ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญเพราะถ้ามีระบบปกครองดี ศาสนาก็มีความเจริญมั่นคงดี การปกครองหรือการบริหารที่ดীনนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้องเมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการจึงมีหน้าที่หลักในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำกล่าวที่ว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ จะเจริญรุ่งเรืองสืบไป ก็ด้วยอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชน และมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง การบริหารคณะสงฆ์จึงเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาเป็นอย่างยิ่ง (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2556 : 13)

การปกครองคณะสงฆ์ เป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ต้องให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่าง ๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยทั้งอดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการและเทคโนโลยีด้านการบริหาร และการก้าวหน้าไปมาก คณะสงฆ์ควรจะได้ใช้ วิทยาการและเทคโนโลยีเหล่านั้นมาช่วยเสริมทางการบริหาร และปกครองคณะสงฆ์ กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย (กรมการศาสนา. 2540 : 25)

ปัจจุบันการสื่อสารและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างมาก กล่าวได้ว่าครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิต ทั้งในการดำเนินชีวิตส่วนตัว หรือการทำงานประกอบธุรกิจต่าง ๆ โดยจะส่งผลทั้งบวกและผลลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชีวิตคนเราในสังคมตลอดเวลา และจากอดีตที่ผ่านมาพระพุทธศาสนาคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและโลกแห่งนวัตกรรมตลอดเวลา โดยพระสงฆ์ซึ่งอยู่ในภายใต้พระธรรมและพระวินัยของพระพุทธศาสนาและอยู่ร่วมกันในสังคมก็จะได้รับผลกระทบ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง และประชาชนสามารถถึงรับรู้พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ง่าย รวมถึงเทคโนโลยีในการบริหารและจัดการงานพระพุทธศาสนาของภายในวัด ซึ่งปัจจุบันพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับวัดยังขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีคณะสงฆ์ รวมถึงการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาพัฒนาศาสนสถาน ศาสนบุคคล รวมถึง ศาสนธรรม ซึ่งการที่ผู้บริหารระดับเจ้าอาวาสที่ยังขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและพัฒนาวัด อาจส่งผลให้กิจกรรมและงานบางอย่างภายในวัดขาดความสมบูรณ์และถูกต้อง (ทิพย์ ชันแก้ว. 2557 : 25)

ในการบริหารงานคณะสงฆ์ของจังหวัดนครพนม เป็นการบริหารงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยมีเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้บริหารในระดับสูงสุด และแบ่งอำนาจหน้าที่ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน 6 ด้านให้กับรองเจ้าคณะจังหวัดตามความสามารถ ซึ่งที่ผ่านมาระบบการบริหารงานเป็นระบบที่สั่งการและขับเคลื่อนงานด้วยเอกสารเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความล่าช้าและพระสังฆาธิการในบางพื้นที่ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ ถึงปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในสังคมในทุกด้าน แต่ระบบการบริหารงานของพระสงฆ์ก็ยังคงขาดทักษะในการนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาช่วยบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทักษะดิจิทัลของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสเป็นสิ่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนและบริหารงานคณะสงฆ์ เป็นการพัฒนาศักยภาพของศาสนบุคคลในทางพระพุทธศาสนาและช่วยพัฒนาด้านกาย วาจา และใจพุทธศาสนิกชน โดยใช้ดิจิทัล ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศในการวางกรอบการบริหารงานคณะสงฆ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในเขตปกครองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย
การศึกษานี้เป็นการศึกษาประเภทสำรวจ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พระสังฆาธิการใน เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม ปี 2566 รวมจำนวน 1,011 รูป จำแนกเป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จำนวน 752 รูป และ หัวหน้าที่พักสงฆ์ จำนวน 259 รูป
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พระสังฆาธิการใน เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม จำนวน 152 รูป ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกเป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จำนวน 112 รูป และ หัวหน้าที่พักสงฆ์ จำนวน 40 รูป รวมทั้งสิ้น จำนวน 152 รูป
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่สถานภาพ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)
 - ตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม ตามกรอบแนวคิด 6 ด้าน โดยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 รูป เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
การศึกษานี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบออนไลน์ จากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในระบบจัดเก็บข้อมูลสำหรับการประมวลผล โดยใช้โปรแกรมช่วยจัดการและวิเคราะห์ข้อมูล (Google Form) ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามแล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นการสำรวจรายการ โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายหาค่าเฉลี่ย เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ดำเนินการประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยใช้สูตร Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558: 275-279)

$$PNI_{Modified} = (I - D)/D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$	คือ	ดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง
I	คือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนสภาพที่พึงประสงค์
D	คือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนนสภาพปัจจุบัน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการใช้	3.77	.50	มาก	4.67	.28	มากที่สุด
2. ทักษะการเข้าใจ	3.80	.41	มาก	4.61	.22	มากที่สุด
3. ทักษะการสื่อสาร	3.73	.56	มาก	4.63	.26	มากที่สุด

ทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. ทักษะการวางแผน/บริหาร	3.84	.53	มาก	4.66	.26	มากที่สุด
5. ทักษะการเข้าถึง	3.80	.60	มาก	4.64	.27	มากที่สุด
6. ทักษะความปลอดภัย	3.85	.56	มาก	4.59	.25	มากที่สุด
รวม	3.80	.37	มาก	4.63	.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.73 - 3.85$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 6 ทักษะความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.85$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านที่ 3 ทักษะการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.73$) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.59 - 4.67$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1 ทักษะการใช้ ($\bar{X} = 4.67$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 6 ทักษะความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.59$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง และลำดับความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ทักษะการใช้	3.77	4.67	.239	2
2. ทักษะการเข้าใจ	3.80	4.61	.213	5
3. ทักษะการสื่อสาร	3.73	4.63	.241	1
4. ทักษะการวางแผน/บริหาร	3.84	4.66	.214	4
5. ทักษะการเข้าถึง	3.80	4.64	.221	3
6. ทักษะความปลอดภัย	3.85	4.59	.192	6
รวม	3.80	4.63	.218	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยรวมมีค่าเท่ากับ .218 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม คือ ด้านที่ 2 ทักษะการสื่อสาร ($PNI_{Modified} = .241$) ด้านที่ 1 ทักษะการใช้ ($PNI_{Modified} = .239$) และ ด้านที่ 5 ทักษะการเข้าถึง ($PNI_{Modified} = .221$)

อภิปรายผล

ทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม ผู้ศึกษาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปตาม พระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคมกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้ไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการบริหารและการจัดการก้าวหน้าไปมาก และมีความเปลี่ยนแปลงไปมากพระสังฆาธิการควรจะได้ใช้วิทยาการเหล่านั้นมาช่วยเสริมการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อสร้างศาสนทายาทและดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนให้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพคณะสงฆ์ต้องปฏิรูประบบโครงสร้าง การปกครองโดยยึดหลักพระธรรมวินัย และมีการกระจายอำนาจ การแต่งตั้งพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ให้พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตนั้น ๆ ได้มี โอกาสคัดเลือกผู้นำของตน มีการตั้งสำนักงานเจ้าคณะผู้ปกครองทุกระดับที่ถาวร และมีแนวทางป้องกันภัยของพระพุทธศาสนา อันจะพึงมีในอนาคต (มนตรี รอดแก้ว, 256 : 22) สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562 : 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู ผลการวิจัยพบว่า ครูคือ หัวใจสำคัญของการถ่ายทอดองค์ความรู้ทักษะ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนนั้น จะต้องปรับบทบาทให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนนั้น หมายถึง การเรียนรู้ดิจิทัลจากนักเรียนด้วย ให้นักเรียนได้เห็น ว่า ผู้ไม่รู้แต่พร้อมที่จะเรียนรู้ และพัฒนานั้นน่าจะยิ่งเป็นแบบอย่างกว่าผู้ไม่รู้แต่กลัวทำไม่รู้ ครูควรจะต้องเข้าใจและพัฒนาให้มีทักษะความฉลาดทางดิจิทัล โดยเริ่มต้นจากการตระหนักถึงลิขสิทธิ์ทางปัญญา ฝึกฝนการใช้ประโยชน์จากคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิด (MOOC) และคลังทรัพยากร การศึกษา แบบเปิด (OER) ที่เจ้าของอนุญาตให้สามารถนำไปใช้ได้ พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นไปสู่ผู้เรียน และคนรอบข้าง เพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลและสามารถสร้างพลเมืองดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม และศึกษา เรียนรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้ 1) การอบรมต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาครูครบวงจร ที่เปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเข้ารับการพัฒนาด้านตนเองได้ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง 2) การให้ความช่วยเหลือของเครือข่าย เช่นมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง ศึกษานิเทศน์ และ ICT Talent 3) การพัฒนาผ่านกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ที่จะพัฒนาองค์ความรู้และทักษะพัฒนาการทำงาน พัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรือแม้กระทั่งการรับมือและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน หรือเพื่อพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูท่านอื่น เพราะเพื่อให้เกิดระดับการเรียนรู้ที่สมบูรณ์จะต้องมีการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันให้กับผู้อื่นด้วย จึงจะสามารถขยายผลและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในระดับที่สูงขึ้น หรือซับซ้อนขึ้นได้

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการสื่อสาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปกครองคณะสงฆ์ เป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ คือด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ต้องให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคมกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการและเทคโนโลยีด้านการบริหาร และการก้าวหน้าไปมาก คณะสงฆ์ควรจะได้ใช้ วิทยาการและเทคโนโลยีเหล่านั้นมาช่วยเสริมทางการบริหาร และปกครองคณะสงฆ์ กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย (กรมการศาสนา, 2540 : 25) สอดคล้องกับ พรทิพย์ ไชยพนาพันธ์ (2564 : 76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน พบว่า การสอนงานและมอบหมายงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์และด้านศักยภาพเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการสอนงานและมอบหมายงาน พบว่าผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจมอบหมายงานและอำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมรวมถึงผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีและกระตุ้นการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงผู้บริหารสามารถกำหนดภารกิจในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลภายในสถานศึกษา ด้านศักยภาพเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสามารถดำเนินการสำรวจความต้องการในการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลสำหรับการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม รวมถึง ผู้บริหารสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัล ด้านการวางแผนกลยุทธ์ผู้บริหารสามารถจัดทำแผนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลและแผนประจำปีของสถานศึกษา รวมถึงผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจวิสัยทัศน์และนโยบายภาครัฐด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับผู้บริหารสามารถกำหนดขั้นตอน ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับการรอบการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลภายในสถานศึกษา และ ผู้บริหารสามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย เกณฑ์การวัดผลประเมินผลด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา

2. ความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยรวมมีค่าเท่ากับ .218 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้ ทักษะการเข้าถึง ทักษะการวางแผน/การบริหาร ทักษะการเข้าใจ และทักษะความปลอดภัย ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจุบันการสื่อสารและเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างมาก กล่าวได้ว่าครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิต ทั้งในการดำเนินชีวิตส่วนตัว หรือการทำงานประกอบธุรกิจต่าง ๆ โดยจะส่งผลทั้งบวกและผลลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชีวิตคนเราในสังคมตลอดเวลา และจากอดีตที่ผ่านมาพระพุทธศาสนาคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและโลกแห่งนวัตกรรมตลอดเวลา โดยพระสงฆ์ซึ่งอยู่ในภายใต้พระธรรมและพระวินัยของพระพุทธศาสนาและอยู่ร่วมกันในสังคมก็จะได้รับผลกระทบ คือ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง และประชาชนสามารถถึงรับรู้พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ง่าย รวมถึงเทคโนโลยีในการบริหารและจัดการงานพระพุทธศาสนาของภายในวัด ซึ่งปัจจุบันพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับวัดยังขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีคณะสงฆ์ รวมถึงการนำเทคโนโลยีต่างๆมาพัฒนาศาสนสถาน ศาสนบุคคล รวมถึง ศาสนธรรม ซึ่งการที่ผู้บริหารระดับเจ้าอาวาสที่ยังขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและพัฒนาวัด อาจส่งผลให้กิจกรรมและงานบางอย่างภายในวัดขาดความสมบูรณ์และถูกต้อง (ทิพย์ ชันแก้ว. 2557 : 25)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะความปลอดภัย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการสื่อสาร และสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ

ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการใช้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะความปลอดภัย

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม ซึ่งเรียงลำดับจากค่าสูงสุดไปค่าต่ำสุด คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้ และทักษะการเข้าถึง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษา เรื่อง ทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม พบว่า สภาพปัจจุบันของทางทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม ทักษะการสื่อสาร อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น เลือกใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและองค์กรได้เป็นอย่างดี และเลือกใช้ข้อความหรือถ้อยคำที่สร้างสรรค์ มีประโยชน์ และเคารพผู้อื่น เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม มีความต้องการทักษะการใช้ มากที่สุด ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร ในวัดมีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกิจวัตรประจำวัน มีการแสดงพระธรรมเทศนาหรือปฏิบัติกิจของพระสงฆ์ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้สามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ทักษะการสื่อสาร ดังนั้น คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและองค์กรได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้มีการมอบหมายงานเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และมีการเผยแพร่ข่าวสารงานคณะสงฆ์ผ่านระบบออนไลน์ให้หลากหลาย เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารให้คล่องแคล่วมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทางทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยเฉพาะทักษะการสื่อสาร ซึ่งมีระดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ด้วยการฝึกฝนการเลือกใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและองค์กร มีการเผยแพร่ข่าวสารงานคณะสงฆ์ผ่านระบบออนไลน์ มีการจัดประชุมผ่านระบบออนไลน์ และแลกเปลี่ยนข้อมูลเท็จจริง เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการสื่อสารทางดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการ อย่างแท้จริง

2. ควรมีการศึกษาติดตามผลการนำความต้องการจำเป็นของทักษะดิจิทัลการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านทักษะการสื่อสารไปใช้อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ ไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2540). การคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพฯ : การศาสนา

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2563). ประวัติพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทิพย์ ชันแก้ว. (2557). นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางพระพุทธศาสนา. วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรทิพย์ ไชยพนาพันธ์. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน

ขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา. อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

มนตรี รอดแก้ว. (2565). การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพฯ : อุดมธมโม ศึกษ.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.